

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระ
สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
EXTRA CURRICULUM DEVELOPMENT ON THE TOPIC OF “NABON COMMUNITY
FOREST” IN THE CORE CONTENT OF SOCIAL STUDIES, RELIGION AND CULTURE
FOR 8th GRADE STUDENTS

6

วิจิตร วิไลพรหม*

ดร.สมทรง สิทธิ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายคือ 1) เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชุมชนนาบอน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 2) เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตร ดังนี้ 2.1 พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ผ่านเกณฑ์ ร้อยละ 80 2.2 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน 2.3 ศึกษาคุณลักษณะความมีจิตสาธารณะ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลมี จำนวน 123 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 11 คน คณะครูสายผู้สอนโรงเรียน จำนวน 28 คน ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 39 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 39 คน กลุ่มเป้าหมายในการใช้หลักสูตร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาบอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 3 ที่เลือกเรียนรายวิชาเพิ่มเติม จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตร แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.24 -0.83 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 แบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ เป็นแบบอัตนัย จำนวน 4 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.50 -0.67 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88 และแบบวัดจิตสาธารณะ จำนวน 18 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.26 -0.74 มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .84 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐานใช้สถิติทดสอบที (t -test Dependent Samples)

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

1. ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาหลักสูตร

1.1 ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูสายผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียนมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D.= 0.45)

1.2 นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความต้องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D.= 0.30)

2. ผลการพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D.=0.24) มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 ถึง 1.00

3. ผลการใช้หลักสูตร

3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยมีคะแนนรวม 757 คะแนน เฉลี่ย 25.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90 คิดเป็นร้อยละ 84.11 และนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน โดยได้คะแนนรวม 491 คะแนน เฉลี่ย 16.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 คิดเป็นร้อยละ 81.83 และนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.48$, S.D.=0.50)

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การคิดสร้างสรรค์

* นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ABSTRACT

The research aimed to develop an extra curriculum on the topic of “Nabon Community Forest” in the core contents of Social Studies, Religion and Culture for 8th grade students, to assess the results of the curriculum implementation focusing on 1) 80% of the students with approved learning achievement, 2) comparison of creative thinking skill before and after the curriculum implementation, 3) study of public mind qualities. The key informants were one school director, eleven school committee members, twenty eight teachers, five local experts, thirty nine parents of students and thirty nine 8th grade students. The target population was thirty 8th grade students of Nabon Primary School under the Kalasin Primary Educational Service Area Office 3 who studied an supplementary subject on “Nabon Community Forest”. They were selected by the purposive sampling technique. The instruments were a questionnaire, an achievement test with 0.24 -0.83 discrimination indices and a 0.79 reliability index, a creative thinking skill test with 0.50 -0.67 discrimination indices and a .88 reliability index, and a public mind assessment form with 0.26 -0.74 discrimination indices and a .84 reliability index. The statistics used were percentage, mean, and standard deviation. The t -test (Dependent Samples) was used for the study.

Results of the research are as follows:

1. Needs for curriculum analysis

1.1 The findings showed that the overall need of the key informants consisting of school director, school committee members, teachers, local experts, parents of the students and students for curriculum development was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.45).

1.2 The overall need of the 8th grade students for the extra curriculum development was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.82, S.D. = 0.30).

2. Results of Curriculum Development

The overall appropriateness of the extra curriculum was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.64, S.D. = 0.24), and the IOC index of the curriculum was 0.80 -1.00.

3. Results of Curriculum Implementation

3.1 The score of learning achievement of the students was 757 points. The average score of the students was 25.23, the index of the standard deviation was 0.90 (84.11%). Regarding the criteria of the assigned learning achievement of 80%. all of the students were approved.

3.2 The score of creative thinking of the students was 491 points. The average score of the students was 16.37, the index of the standard deviation was 0.96 (81.83%). The overall thinking skill of the students after learning an extra curriculum was significantly higher than that of before learning t the .01 level.

3.3 The overall public mind of the students was at a high level ($\bar{X}$ = 2.48, S.D. = 0.50).

Keywords: Curriculum Development, Learning Achievement, Creative Thinking

บทนำ

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้เป็นหลักสูตรที่ดีมีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนมีข้อที่ควรคำนึงในการจัดทำคือหลักสูตรต้องเชื่อมโยงกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ เป็นหลักพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพตอบสนองต่อความถนัดความสนใจความต้องการของผู้เรียนเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา (กรมวิชาการ, 2552) อีกอย่างหลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม มีความหมายต่อชีวิตผู้เรียน และเหมาะสมกับขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม และหลักสูตรที่ดีจะต้องสร้างขึ้นด้วยความร่วมมือของทุกฝ่าย (บุญเลี้ยง ทุมทอง, 2553) ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากในแต่ละท้องถิ่นมีสภาพที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ และสังคมอื่น ๆ ประกอบกับการที่ได้นำหลักสูตรแม่บทหรือหลักสูตรจากส่วนกลางที่มีลักษณะกว้าง มีการกำหนดจุดมุ่งหมายเป็นค่านิยมทางการศึกษามากกว่าแนวปฏิบัติไปใช้ในการ

จัดการเรียนการสอนในระดับท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของแต่ละท้องถิ่นที่ใช้หลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งการได้รับประสบการณ์ตรงกับชีวิต และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย (ชนัท ธาตุทอง, 2550)

ความคิดสร้างสรรค์ถือเป็นความสามารถของบุคคลที่แสดงความคิดหลากหลายทิศทาง หลายแง่มุม โดยนำประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานทำให้เกิดความคิดใหม่ อันก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์ มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมมีความเจริญก้าวหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551) อีกอย่างความคิดสร้างสรรค์นั้นมีความสำคัญมากต่อความเจริญก้าวหน้าของประเทศชาติ ประเทศใดก็ตามที่ประชาชนมีความคิดสร้างสรรค์ กล้าคิด กล้าใช้จินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานที่แปลกใหม่ สามารถแสวงหาและดัดแปลงสภาพเชิงสร้างสรรค์ของคนในชาติออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากเท่าใดก็ยิ่งมีโอกาสพัฒนาสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับชุมชน และประเทศชาติได้มากเท่านั้น (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553 ข) ดังนั้น ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์นั้น ครูควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักคิดไม่ควรเน้นกิจกรรมที่ให้นักเรียนรู้และเข้าใจเฉพาะเนื้อหา การจัดกิจกรรมให้นักเรียนรู้จักคิดสร้างสรรค์มีหลายลักษณะ เช่น จัดอยู่ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของวิธีสอนหรือเทคนิคการสอน จัดแทรกอยู่ในการสอนโดยไม่เจาะจงว่าจะอยู่ในขั้นใด แต่ให้เป็นไปตามความเหมาะสม (สุนทร สันธพานนท์, 2552)

ขณะเดียวกันจิตสาธารณะเป็นจิตสำนึกที่มีคุณค่าเป็นพิเศษต่อการประพฤติปฏิบัติตนของทุกคน ผู้ซึ่งมีจิตสำนึกสาธารณะดีย่อมมีการประพฤติตนดี มีคุณธรรมอันหมายถึงการดำรงตนอยู่ในสภาวะแห่งความดีงาม ในทางตรงข้ามผู้ซึ่งมีจิตสำนึกสาธารณะเลวย่อมมีการประพฤติปฏิบัติตนเลว นั่นคือการกระทำอันเป็นสิ่งชั่วร้าย จิตสำนึกสาธารณะจึงมีคุณค่า ดังนี้ 1) ทำให้ตระหนักในสิ่งต่าง ๆ ว่าดี – เลวอย่างไร 2) ทำให้รู้ว่าการตอบสนองต่อสิ่งเรานั้นอย่างไร 3) ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมแก่สถานการณ์ใด ๆ (สมิต สัชชกร, 2547) นอกจากนี้จิตสาธารณะเป็นการกระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรมและการไม่กระทำที่เสื่อมเสีย หรือเป็นปัญหาต่อสังคมประเทศชาติ การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์ เป็นกุศล และมุ่งทำความดี ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม การกระทำ และคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี การลดความขัดแย้ง การให้ขวัญและกำลังใจต่อกัน เพื่อให้สังคมโดยรวมมีความสุข (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553 ก) ดังนั้น จิตสาธารณะ ควรปลูกฝังให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ ซึ่งถ้าผู้เรียนได้รับการปลูกฝังจิตสาธารณะให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม จะทำให้เขาสามารถเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงของกระแสเศรษฐกิจและวัฒนธรรมต่างชาติ อันจะส่งผลให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุขกายสบายใจ ตลอดจนเป็นประชาชนที่ดี ที่เหมาะสมของครอบครัว สังคม และประเทศชาติสืบเนื่องต่อไป (ดวงเดือน พันธมนารวิน, 2548)

การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการจัดการเรียนการสอนวิธีหนึ่งที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยประยุกต์ใช้หลักการการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองบนฐานของประสบการณ์เดิมและใช้ปัญหาที่พบในสถานการณ์จริงเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะเรียนรู้เพื่อแก้ปัญหา การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง โดยที่ครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทางและเตรียมทรัพยากรที่เหมาะสมไว้ให้ รวมทั้งได้ฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ (วัฒนา รัตนพรหม, 2548) วิธีสอนแบบแก้ปัญหาเป็นวิธีสอนที่ฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาอย่างมีขั้นตอน โดยมีการประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมรวมกับความรู้ใหม่ และกระบวนการต่าง ๆ เพื่อใช้แก้ปัญหา หลักการสำคัญในวิธีการสอนแบบแก้ปัญหาคือให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง ได้ลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นทักษะการแสวงหาความรู้ การค้นพบ การสร้างสรรค์ ความรู้ด้วยตนเอง นำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในขั้นตอนการจัดกิจกรรม (สุนทร สันธพานนท์ และคณะ, 2554) ดังนั้นการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง ซึ่งผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการสร้างองค์ความรู้โดยผ่านกระบวนการคิดแก้ปัญหาอย่างมีความหมาย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551)

ผู้วิจัยได้เห็นถึงประโยชน์และความสำคัญของหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนและครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพที่มุ่งใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นหลักสูตรที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและพัฒนาการจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เพื่อเป็นการพัฒนาหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องปาฐมนนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ดังนี้

2.1 พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ให้ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

2.3 เพื่อศึกษาคุณลักษณะความมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องปาฐมนนนาบอน กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จะมีส่วนช่วยให้การพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนและครูในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ พัฒนาชีวิตให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และเป็นหลักสูตรที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา โดยสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมเรื่องปาฐมนนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน จากแหล่งข้อมูล

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน/หลักสูตรสถานศึกษา/หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม/งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

3. การสำรวจความต้องการจำเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูสายผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

1. กำหนดโครงสร้างหลักสูตรสำรวจความต้องการบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อยกร่างหลักสูตรร่างเอกสารประกอบหลักสูตร

2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ประเมินโครงสร้างหลักสูตรสร้างเครื่องมือในการวัดตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

4. ปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตร ตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงสร้างหลักสูตรและร่างเอกสารประกอบหลักสูตรปรับปรุงตามความเห็นชอบของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

1. นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาบอน
2. ดูผลการใช้หลักสูตรศึกษาผลสัมฤทธิ์จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน และศึกษาความมีจิตสาธารณะจากแบบวัดจิตสาธารณะระหว่างเรียนและหลังเรียน ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน
2. คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 11 คน
3. คณะครูสายผู้สอนโรงเรียน จำนวน 28 คน
4. ภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 5 คน
5. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 39 คน
6. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 39 คน

เครื่องมือวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและสำรวจข้อมูลพื้นฐาน จากแหล่งข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาบอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือ เขต 3 ซึ่งแบบสอบถามมี 2 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครู ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครอง และนักเรียน และแบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม สำหรับนักเรียน ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลพื้นฐานโดยใช้แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชุมชนนาบอน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชุมชนนาบอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.24 -0.83 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.79
2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.50 -0.67 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.88
3. แบบวัดจิตสาธารณะ จำนวน 18 ข้อ โดยมีคำถามครอบคลุมในด้านลักษณะของผู้มีจิตสาธารณะ 2 ตัวชี้วัด คือ ด้านช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจและพึงพอใจกับด้านเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนชุมชนและสังคม มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อตั้งแต่ 0.26 -0.74 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.84

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมข้อมูลความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาบอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือ เขต 3 จากการสอบถามผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ครูผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น นักเรียนและผู้ปกครองที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย นำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วเขียนหลักสูตร (ฉบับร่าง) จากนั้นนำหลักสูตรตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
2. นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาบอน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาคเหนือ เขต 3 จำนวน 30 คนที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2558 ภาคเรียนที่ 1 แล้วรวบรวมข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ และคุณลักษณะความมีจิตสาธารณะ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลังจากการใช้หลักสูตรสิ้นสุด
3. รวบรวมข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน
4. รวบรวมข้อมูลผลจากความคิดสร้างสรรค์จากแบบทดสอบวัดความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียน
5. รวบรวมข้อมูลผลการพัฒนาคุณลักษณะความมีจิตสาธารณะของนักเรียนด้วยแบบวัดจิตสาธารณะระหว่างทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมที่พัฒนาขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามข้อมูลพื้นฐานความต้องการของบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence : IOC) ความคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญในการประเมินโครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น
3. วิเคราะห์ความเหมาะสมของโครงร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามความคิดเห็นระหว่างผู้เชี่ยวชาญในการประเมินใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D)
4. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ คุณลักษณะความมีจิตสาธารณะ โดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนทดสอบก่อนการทดลองและหลังการทดลองใช้หลักสูตรโดยใช้สถิติ t - test (Dependent Samples)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาหลักสูตร
 - 1.1 ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูสายผู้สอน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน มีความต้องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชุมชนนาบอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.45)
 - 1.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาบอนมีความต้องการพัฒนาหลักสูตร รายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชุมชนนาบอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.30)
2. การพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชุมชนนาบอน มีองค์ประกอบ คือ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย โครงสร้างเนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.24) มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 -1.00
3. ผลการใช้หลักสูตร
 - 3.1 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยมีคะแนนรวม 757 คะแนน เฉลี่ย 25.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90 คิดเป็นร้อยละ 84.11 และนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ทุกคน
 - 3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน โดยได้คะแนนรวม 491 คะแนน เฉลี่ย 16.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 คิดเป็นร้อยละ 81.83 และนักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1
 - 3.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.48$, S.D.=0.50)

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาหลักสูตร 1) ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ครูสายผู้สอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียน และนักเรียน มีความต้องการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาบอนมีความต้องการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนบ้านนาบอนเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในเขตของป่าชุมชน ซึ่งมีพื้นที่ครอบคลุมในเขตตำบลนาบอน เป็นป่าที่แหล่งธรรมชาติที่มีความสมบูรณ์ มีแหล่งพันธุ์ไม้นานาพันธุ์ ทรัพยากร ป่าไม้ในตำบลนาบอนซึ่งเป็นป่าเบญจพรรณสลับด้วยป่าไผ่ ลักษณะชนิดของพันธุ์ไม้ในเขตพื้นที่ตำบลนาบอนมีสภาพเป็นป่าภูเขา เป็นป่าธรรมชาติที่มีมาแต่ดั้งเดิมที่เกิดขึ้นตามภูเขาตามแนวเขตภูมิประเทศทางทิศเหนือและทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตำบลนาบอนซึ่งมีแนวเขตภูเขาเชื่อมต่อกับเทือกเขาภูพานรวมพื้นที่ป่าภูเขารวม 7 ภู คือ ภูบ่อ ภูพรานยอด ภูโป่ง ภูปูน ภูตุ่น ภูผักหวาน และภูถ้ำพระ มีเนื้อที่ประมาณ 15,000 ไร่ ป่าชุมชนนาบอนมีทรัพยากรที่คนในชุมชนใช้ในการดำรงชีวิต และมีความเกี่ยวข้องกับวิถีการดำรงชีวิตและความเชื่อของบุคคลในท้องถิ่นมายาวนานจากสภาพป่าและทรัพยากรในปัจจุบันถูกทำลายลงไปมาก หากบุคคลในท้องถิ่นไม่เรียนรู้ ไม่ร่วมกันรักษาป่าชุมชนนาบอน ป่าไม้ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนก็จะหมดไป การที่มีหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชุมชนนาบอน จึงเป็นเรื่องจำเป็นและเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่จะให้เยาวชนมีความรู้ มีความเข้าใจ มีความรัก มีความหวงแหน และใช้ประโยชน์จากป่าในเชิงอนุรักษ์ ให้มากที่สุด เพื่อที่จะคงความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชน นาบอนให้มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของอุตรารุ่งเรือง (2556) พบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาที่มีความต้องการให้พัฒนาหลักสูตรบูรณาการอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชชาธิปไตย (2555) พบว่า ครูผู้สอนต้องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตลอดช่วงไทยร้อยละ 50 ซึ่งมากกว่าหลักสูตรอื่น ๆ และนักเรียนต้องการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นตลอดช่วงไทยร้อยละ 65.22

2. ผลการประเมินความเหมาะสมหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าความสอดคล้องเฉลี่ย เท่ากับ 0.97 เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะในการจัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น และได้สร้างหลักสูตรตามแนวทางการหลักสูตรของพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Taba (3) แต่มีหลักการให้ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการร่วมพัฒนาหลักสูตรจึงเริ่มจากล่างขึ้นบน (Bottom up) มี 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) สำรวจความต้องการของผู้เรียนสำรวจให้ทราบความต้องการและความจำเป็นต่าง ๆ ของสังคม 2) ตั้งวัตถุประสงค์ของการศึกษาตามความต้องการกำหนดจุดมุ่งหมายหลังจากทราบ ความต้องการของผู้เรียน 3) คัดเลือกเนื้อหาวิชาความรู้ที่ต้องการนำมาสอนที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร 4) จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะความสนใจและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนจัดระเบียบจัดลำดับแก้ไขเนื้อหาวิชาความรู้ที่คัดเลือกมาได้ในช่วงตอนที่ 3 5) เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและผู้เรียน 6) จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยกิจกรรมการเรียนการสอนมีการจัดลำดับขั้นตอนและเหมาะสมกับผู้เรียนและ 7) ประเมินผลการเรียนกำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องในการสร้างหลักสูตรได้ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้องของโครงสร้าง เนื้อหา และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขจนได้หลักสูตรที่มีความเหมาะสมกับท้องถิ่นของโรงเรียน และมีโครงสร้างตามกรอบของหลักสูตรอย่างครบถ้วน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นอนงค์ พะนิจรัมย์ (2554) พบว่า ผลการประเมินหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของศรารัตน์ มหิทธิโกษ (2554) ได้ศึกษาพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนชุมชนโนนสูง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่อง การผลิตก๊าซชีวภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการประเมินหลักสูตรโดยอาศัยแนวคิด ในการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP MODEL ทั้ง 4 ด้าน มีความเหมาะสมมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัชชารีย์ บวรไชยอนันต์ (2555) พบว่า หลักสูตรท้องถิ่นได้มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด

3. ผลการใช้หลักสูตร

3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน มีคะแนนรวม 757 คะแนน เฉลี่ย 25.33 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90 คิดเป็นร้อยละ 84.11 แสดงว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้สามารถนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญศรี บุตรโคตร (2553) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรพัฒนามีผลการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นอนงค์ พะนิจรัมย์ (2554) พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของศรารัตน์ มหิทธิโกษ (2554) พบว่า มีประสิทธิภาพ (E1/E2 เท่ากับ 94.76/81.86) ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชชารีย์ บวรไชยอนันต์ (2555) พบว่า ค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่อง ป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียน โดยได้คะแนนรวม 491 เฉลี่ย 16.37 คิดเป็นร้อยละ 81.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 และนักเรียนมีความคิดทางสร้างสรรค์ทางการเรียนหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เริ่มด้วยปัญหาและกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น มุ่งให้นักเรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เรียนรู้ด้วยตนเอง และจัดสภาพการณ์ให้นักเรียนให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดวิเคราะห์ปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจปัญหานั้นอย่างชัดเจน เห็นทางเลือก และวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหา และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นและกล้าตอบคำถามอย่างอิสระ นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้หลักการคิดริเริ่ม คิดคล่องแคล่ว คิดยืดหยุ่น คิดละเอียดลออ และเกิดกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยมีครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและตั้งคำถามในการเรียนรู้ชั้นชมและให้กำลังใจกับนักเรียนที่กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย ให้แรงเสริมโดยการปรบมือให้นักเรียนที่ตอบคำถามได้อย่างสร้างสรรค์ กระตุ้นให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งที่พบเห็นและเชื่อมโยงความรู้ ทฤษฎีกับสิ่งที่ป็นธรรมชาติของป่าชุมชนนาบอน และได้ยึดแนวทางการจัดกิจกรรมของสุคนธ์ สินธพานนท์ (2552) สรุปว่า การจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้นักเรียนรู้สึกเป็นอิสระ ไม่ถูกควบคุมด้วยระเบียบวินัย ส่งเสริมให้นักเรียนถาม และให้ความสนใจในคำถามแปลก ๆ ของนักเรียน ส่งเสริมทำให้นักเรียนตอบคำถามชนิดปลายเปิดที่มีความหมาย ไม่มีคำตอบที่แน่นอนตายตัว สนับสนุนให้นักเรียนเรียนรู้มากขึ้น โดยให้ข้อมูลข่าวสารที่จะกระตุ้นให้นักเรียน

มีความสนใจที่จะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นด้วยตนเอง ซึ่งชมนักเรียนที่พยายามเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการให้กำลังใจแก่นักเรียนและเป็นส่วนผลักดันให้นักเรียนริเริ่มในกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างอิสระ และคิดหาวิธีการแปลกใหม่ที่จะทำให้บรรลุผลการเรียนรู้ตามเป้าหมายส่งเสริมให้นักเรียนใช้จินตนาการของตนเองและยกย่องชมเชยเมื่อนักเรียนมีจินตนาการที่แปลกกว่าผู้อื่น ส่งเสริมกระบวนการคิดสร้างสรรค์ โดยยั่วยุให้นักเรียนหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล ในรูปแบบที่แปลกใหม่กว่าเดิม ส่งเสริมให้คิดวิธีแก้ปัญหาใหม่ ๆ และมีความกล้าเสี่ยงทางสติปัญญาจึงส่งผลให้นักเรียนมีความสร้างสรรค์ในการเรียนเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยเพ็ญศรี บุตรโคตร (2553) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรพัฒนามีผลการเรียนรู้หลังเรียนเพิ่มขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของปิ่นอนงค์ พะนิรัมย์ (2554) พบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัชชารีย์ บวรไชยอนันต์ (2555) พบว่าค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนตามหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วย หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม เรื่องป่าชุมชนนาบอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีพฤติกรรมด้านจิตสาธารณะโดยรวมอยู่ในระดับมาก เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่นได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สำคัญ คือ การมีจิตสาธารณะ โดยมุ่งให้นักเรียนช่วยกันรักษาผลประโยชน์ของส่วนรวม และร่วมกันพัฒนาและอนุรักษ์ป่าชุมชนนาบอนให้มีความอุดมสมบูรณ์ และการเรียนรู้การดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นพร้อมกับการบูรณาการความคิดในยุคที่ใหม่กับวิถีของชุมชนดั้งเดิม ครูผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุดทั้งในและนอกเวลาเรียน โดยเน้นย้ำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรง เช่น กิจกรรมอาสา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ทางสังคม รู้จักแบ่งปันและช่วยเหลือผู้อื่น โดยไม่เอาแต่ใจตัวเอง ด้วยการกระตุ้นให้ตระหนักรู้คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยปราศจากอคติเกิดเป็นความรักความเมตตา มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม สอดแทรกในกิจกรรมการเรียนรู้ ครูให้ความชื่นชมกับนักเรียนที่ช่วยคนอื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน และช่วยเหลือโรงเรียนและสังคมด้วยจิตอาสา จึงส่งผลให้นักเรียนมีจิตสาธารณะอยู่ในระดับมากซึ่งชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2553 ข) อธิบายว่า จิตสาธารณะเป็นการกระทำด้วยจิตวิญญาณที่มีความรัก ความเอื้ออาทรต่อคนอื่นและสังคมโดยรวม การมีคุณธรรมจริยธรรมและการไม่กระทำที่เสื่อมเสีย หรือเป็นปัญหาต่อสังคมประเทศชาติ การมีจิตที่คิดสร้างสรรค์ เป็นกุศล และมุ่งทำความดี ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม คิดในทางที่ดี ไม่ทำลายเบียดเบียนบุคคล สังคม วัฒนธรรม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม การกระทำ และคำพูดที่มาจากความคิดที่ดี การลดความขัดแย้ง การให้ช่วยเหลือและกำลังใจต่อกัน เพื่อให้สังคมโดยรวมมีความสุข และสำนักพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบหลายประการที่น่าสนใจในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมในบริบทของโรงเรียนชุมชนมีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นสำหรับโรงเรียนที่จะดำเนินการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ป่าชุมชน ควรเป็นโรงเรียนอยู่ในชุมชนที่มีพื้นที่ป่าชุมชน และชุมชนมีโครงสร้างที่เอื้อต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

1.2 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เช่น การสร้างสิ่งประดิษฐ์จากเศษวัสดุในป่าชุมชน หรือในชุมชน การให้นักเรียนหาคำตอบด้วยตนเองอย่างอิสระ

1.3 การวิจัยในครั้งนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างครูกับชุมชน ซึ่งจะต้องรวบรวมแนวความคิด ความรู้ และประสบการณ์ของแต่ละฝ่ายมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรจึงจะบรรลุผล ถ้าขาดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะทำให้การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การพัฒนาหลักสูตรไม่ประสบผลสำเร็จ ตรงตามความต้องการของชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องอื่น ๆ โดยนำทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาหลักสูตรนอกเหนือจากเรื่อง ป่าชุมชนนาบอน เช่น เรื่อง คนตรีพื้นเมือง เรื่อง แหล่งน้ำในชุมชน

2.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 กับกลุ่มสาระอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ชนัท ธาตุทอง. (2550). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: เพชรเกษมการพิมพ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553 ก). *สอนเด็กให้มีจิตสาธารณะ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิพริทธิ์.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553 ข). *เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด*. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ณัชชารีย์ บวรไชยอนันต์. (2555). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำลอดช่องไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2548). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ การวิจัยและการพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารทางวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บุญเลี้ยง ทุมทอง. (2553). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: แอ๊ดทีฟพรินต์.
- ปิ่นอนงค์ พะนิรัมย์. (2554). *การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมือง กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ญศรี บุตรโคตร. (2553). *การพัฒนาหลักสูตรโรงเรียนชุมชนบ้านบึงเลิศ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการทอผ้าฝ้ายด้วยกี่กระตุก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วัฒนา รัตนพรหม. (2548). *การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก*. *ศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 1, 33 -45.
- ศรารัตน์ มหิปปุณ. (2554). *การจัดหลักสูตรโรงเรียนโนนสูงกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เรื่องการผลิตก๊าซชีวภาพ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมิต สัชชกร. (2547). *การสร้างจิตสำนึกในการทำงานอย่างมีคุณภาพ*. *ส่งเสริมเทคโนโลยี*, 30(173), 139 -140.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). (ร่าง) *แนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนาระบบส่งเสริมวัดกรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน*. เอกสารประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจแนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนาระบบส่งเสริมวัดกรรมเครือข่าย การเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบการเรียนรู้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุนันท์ สินธพานนท์. (2552). *การพัฒนาทักษะการคิดพิชิตการสอบ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- สุนันท์ สินธพานนท์ และคณะ. (2554). *วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิคพรินต์.
- อุตรา รุ่งเรือง. (2556). *การพัฒนาหลักสูตรบูรณาการ เรื่องอาเซียนศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอุบลวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.